

2024-04-16

Artskyddsutredning för fåglar Uppsala Business Park, östra planen

Utredning av påverkan på fågelarter och behov av
åtgärder med avseende på artskyddsförordningens
bestämmelser

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Artskyddsutredning
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Version: 2024-04-16
Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
Rapport: Karin Agstam-Norlin
Kartor: Maryam Bessouda
Intern granskning av rapport: Aina Pihlgren och Malin Löfgren 2024-04-16
Foton: Om inget annat anges: Malin Löfgren
Internt projektnummer: 10480
Bild på framsidan: Grönfink, gråkråka och björktrast

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Mål och syfte	5
Avgränsningar	6
Kunskapsunderlag	7
Process vid artskyddsutredningar	9
Lagstiftning för fåglar	10
Miljöbalken	10
Artskyddsförordningen	10
Fåglar inom utredningsområdet	11
Naturvårdsrelevanta fågelarter	11
Icke naturvårdsrelevanta fågelarter	13
Påverkan	14
Detaljplanens påverkan på naturmiljön	14
Detaljplanens påverkan på fåglar	14
Skyddsåtgärder	18
Åtgärder för att undvika att döda fåglar och skada ägg och bon	18
Åtgärder för att uppfylla krav avseende störning av fåglar	18
Detaljerad utredning av naturvårdsrelevanta fågelarter	19
Rekommenderade åtgärder för övriga naturvårdsrelevanta arter	27
Förslag till vidare utredning	27
Referenser	28
Bilaga 1	29

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Corem Projektutveckling AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i östra detaljplaneområdet i Uppsala Business Park. Artskyddsutredningen är baserad på en fågelinventering (Ekologigruppen 2023). Målet med utredningen är att beskriva och bedöma detaljplanens påverkan på fåglar och i förekommande fall ge generella förslag på skyddsåtgärder för att förhindra negativ påverkan på arternas population. Målet är vidare är uppfylla kunskapskravet i miljöbalken genom att visa hur skyddade arter fåglar beaktas vid genomförande av detaljplanen. Syftet med utredningen är att undvika att negativ påverkan på fåglar sker samt att, förutsatt att förslagna åtgärder genomförs, planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Artskyddsförordningen

Alla vilt förekommande fågelarter i Sverige är fridlysta enligt artskyddsförordningens §4. Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt döda vilda fåglar eller förstöra deras bon, ägg eller ungar. Det är vidare förbjudet att skada eller avsiktligt störa fåglar så att risk finns för att en arts population inte kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras (Artskyddsförordningen 2007:845).

Resultat fågelinventering

Under fågelinventeringen noterades 58 arter, varav 24 arter utpekades som naturvårdsrelevanta arter. De naturvårdsrelevanta arterna är arter som är, eller nyligen har varit, rödlistade, är markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1 eller har en liten lokal population. Ekologigruppen bedömer att fem naturvårdsrelevanta fågelarter bedöms påverkas av planen och behöver tas i beaktande för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Dessa fem arter är följande: björktrast, gråkråka, stare, tornseglare och ärtsångare. För dessa arter har en noggrann artskyddsutredning gjorts. Utredningen visar att planförslagets nuvarande utformning bedöms kunna utlösa förbud enligt 4§ artskyddsförordningen för ovan nämnda arter. Förbud riskerar utlösas eftersom exploateringen riskerar att medföra påverkan på möjligheten för dessa arter att upprätthålla populationerna på tillfredsställande nivåer.

Skyddsåtgärder

För de fem arterna björktrast, gråkråka, stare, tornseglare och ärtsångare krävs sannolikt skyddsåtgärder för att förbud enligt artskyddsförordningen inte ska utlösas. Förslag på åtgärder som bedöms som nödvändiga i syfte att minimera risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen sammanfattas enligt följande:

- All avverkning av träd och röjning av buskar bör genomföras under icke häckningssäsong i syfte att undvika förbudet mot att döda och skada fåglar. Häckningssäsongen infaller i denna del av landet generellt mellan den 15 mars–15 augusti.
Obs att åtgärden gäller för alla i området förekommande fågelarter.
- Undvik att ta ner mogna träd. Åtgärden gynnar främst björktrast och ärtsångare.
- Plantera nya inhemska bärande träddarter såsom exempelvis oxel, rönn eller körsbär. Åtgärden gynnar framförallt björktrast och stare, men även tornseglare indirekt då insektsfaunan kan förväntas öka.
- Bevara, återskapa och genomför skötsel av öppna gräsytor för att tillföra blommande och fröbärande örter. Björktrast och stare gynnas främst av åtgärden, men även tornseglare indirekt då insektsfaunan kan förväntas öka.
- Spara död ved och hålträd. Åtgärden gynnar framförallt ärtsångare.
- Sätt upp fågelholkar. Åtgärden gynnar främst stare och tornseglare.

Om de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som föreslås i denna artskyddsutredning genomförs är det Ekologigruppens bedömning att risken är liten för att detaljplanerna ska strida mot bestämmelserna i artskyddsförordningen.

Bakgrund

Ekologigruppen har på uppdrag av Corem Projektutveckling AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i ett område vid Uppsala Business Park som ligger i utkanten av Uppsala tätort. Läge och avgränsning framgår av figur 1. Området omfattar den östra delen av Uppsala Business Park, ett område om cirka 24,3 hektar och utgörs av industrimark, parkering, ruderatmark och åkermark, trädalléer och gräsmattor.

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet för fågel och östra planområdet vid Uppsala Business Park.

Mål och syfte

Målet med utredningen är att beskriva och bedöma detaljplanens påverkan på fåglar och i förekommande fall ge generella förslag på skyddsåtgärder för att förhindra negativ påverkan på arternas population. Målet är vidare att uppfylla kunskapskravet i miljöbalken genom att visa hur skyddade arter fåglar beaktas vid genomförande av detaljplanen.

Syftet med utredningen är att undvika att negativ påverkan på fåglar sker samt att, förutsatt att föreslagna åtgärder genomförs, planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Avgränsningar

Under nedanstående rubriker redovisas avgränsningar för den aktuella artskyddsutredningen.

Geografi

Föreliggande artskyddsutredning omfattar den föreslagna exploaterings påverkan på fåglar utifrån exploaterings omfattning och förläggning i enlighet med förslaget i plankartan och dwg daterad 2024-03-26 (Figur 2). En artskyddsutredning är direkt kopplad till det detaljplane förslag som legat till grund för utredningen. Om detaljplane förslaget förändras finns risk för att också påverkan på skyddade arter förändras. Således kan artskyddsutredningen behöva uppdateras om den geografiska utbredningen av detaljplanen, eller föreslagen placering av byggnader, infrastruktur etc. ändras.

Figur 2. Förslag till detaljplan för Uppsala Business Park som omfattar ny kvartersmark med industri och kontor samt gator och parkmark, illustrationsplan översänd 2024-04-03.

Arter som omfattas

Artskyddsutredningen omfattar sammanlagt 58 fågelarter varav 24 arter klassificerats som naturvårdsrelevanta och därför har omfattats av en särskilt detaljerad utredning. Utredningen avser påverkan på samtliga fågelarter som finns noterade inom utredningsområdet (Ekologigruppen 2023 samt Artportalen 2000-2023). De fågelarter vars population bedöms kunna påverkas negativt av detaljplanen, så kallade naturvårdsrelevanta arter (se faktaruta sidan 7) har omfattats av särskilt noggranna utredningar.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

Rödlistan arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Nyligen rödlistade arter

Innefattar arter som nyligen varit rödlistade men som nu stabiliserats på en lägre nivå.

Fågelarter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Innefattar vissa av de arter som omfattas av fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning.

Föreslagna skyddsåtgärder

I utredningen föreslås skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att förhindra att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärderna föreslås på ett generellt plan. Detaljerade anvisningar för åtgärder ingår inte. I möjligaste mån föreslås lokalisering för åtgärder inom detaljplaneområdet eller inom intilliggande område. Detaljutformning, projektering och exakt lokalisering av skyddsåtgärderna måste ske inom det fortsatta planarbetet. Det är önskvärt att skyddsåtgärderna i så stor utsträckning som möjligt framgår av samrådshandlingarna.

Kunskapsunderlag

Kunskapsunderlag som inhämtats för denna artskyddsutredning utgörs av en fågelinventering (Ekologigruppen 2023), samt en trädinventering (Ekologigruppen 2021 och kompletterad trädinventering 2022). Fågelinventeringen genomfördes i enlighet med metod förenklad revirkartering (Naturvårdsverket 2012) kompletterad med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013) enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012).

Information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen för perioden 2000-01-01–2023-06-01. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Ett område med drygt 3 km i radie från en centrumpunkt i planområdet har använts. Analys har gjorts av fyndens relevans inom

inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt fall relevant häckningsbiotop finns i området.

2023-06-29 gjordes även ett uttag av fynddata från ArtDatabankens databaser. Dessa inkluderar utöver fynd från Artportalen även fynd från ArtDatabankens äldre Observationsdatabas och fynd av nationellt skyddsklassade arter.

Osäkerheter kopplade till kunskapsunderlaget

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. För arter med stora revir som exempelvis många hackspettar kan det trots flera observationer ibland vara svårt att avgränsa reviret. För vissa arter saknas också information om storlek på artens revir varför det är svårt att avgränsa reviren. Vi bedömer dock att inventeringen har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls. Det finns i flera fall en viss osäkerhet avseende fynd från databasen Artportalen eftersom de ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där.

Totalt genomfördes åtta besök i området mellan slutet av mars och juni 2023 vilket är i enlighet med Naturvårdsverkets rekommendationer (Naturvårdsverket 2010).

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla fem moment, vilka framgår av faktarutan.

Säkerställa ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10–12 inventeringstillfällen kan behövas genomföras i artrik skog i Syd- och **Mellansverige** under tidig vår till försommar. I vissa fall kan dock en inventering med färre besök ge tillräckligt hög kvalitet även om det medför en större osäkerhet.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av "allt överskuggande allmänintresse" för att dispens ska kunna medges. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller att störa skyddade arter.

Genomför skyddsåtgärder

Skyddsåtgärder krävs för att inte avsiktligt döda fågelindivider eller förstöra deras ägg eller bon. Det innebär exempelvis att avverkningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs vidare om ingrepp i en fågelarts livsmiljö medför en sådan störning att tillfredsställande population av en fågelart inte kan upprätthållas. Detta gäller i huvudsak för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer.

Skyddsåtgärder ska generellt vara på plats och fungerande innan projektets genomförande.

Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas i de fall verksamheten riskerar att ett förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter istället erhållas i samband med samråd i planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

Lagstiftning för fåglar

Under nedanstående rubriker redogörs för den lagstiftning som direkt, eller indirekt har bärighet på fåglar.

Miljöbalken

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Miljöbalkens hänsynsparagraf

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att skaffa sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §. Artskyddsförordningen är att se som en precisering av miljöbalkens hänsynsparagraf.

Artskyddsförordningen 4 § från och med 1 oktober 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverket anser att befintlig praxis gällande begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning i de fall störningen riskerar att förhindra att artens populationsnivå fortsatt kan bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter (eller arter som nyligen varit rödlistade)
- arter markerade med B i artskyddsförordningen
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population

Förbud mot att döda fåglar och att förstöra ägg och bon

Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att döda alla vilt förekommande fågelarter samt att förstöra deras ägg och bon (se faktaruta sidan 9).

Förbud mot populationspåverkande störning

Enligt artskyddsförordningen att det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar om inte störningen saknar betydelse för att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå eller att återupprätta populationen till en tillfredställande nivå (se faktaruta sidan 9). Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i många fall verk samma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på, eller i anslutning till, det aktuella utredningsområdet. Vid bedömningarna av påverkan på fågelarter som görs i denna artskyddsutredning har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att den långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen.

Fåglar inom utredningsområdet

Under inventeringen påträffades 58 fågelarter i hela området vid Uppsala Business Park: 24 naturvårdsrelevanta fågelarter och 34 vanligt förekommande fågelarter (Ekologigruppen 2023). Utöver dessa arter finns det 8 tidigare fynd av naturvårdsrelevanta fågelarter rapporterade via databasen Artportalen (sökning mellan 2000-01-01–2023-06-01). De 58 arter som påträffades vid inventeringen adderat med de åtta arterna som registrerats på Artportalen ger 66 fågelarter sammantaget. Av dessa bedöms 61 fågelarter inte påverkas och 5 arter bedöms påverkas.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

Av de fågelarter som noterats i utredningsområdet är 24 arter så kallade naturvårdsrelevanta arter som påträffades vid inventeringen (ingen av de åtta fågelarterna från Artportalen är naturvårdsrelevanta, eftersom arterna endast kan betraktas som tillfälligt överflygande eller är påträffade utanför den östra planområdet, såsom ortolansparv).

Begreppet naturvårdsrelevanta arter omfattar sådana arter som är, eller nyligen har varit rödlistade, arter som är markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend eller arter som är lokalt sällsynta och har en liten population. Ekologigruppen bedömer att fågelarter som klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå (se faktaruta sidan 9).

För naturvårdsrelevanta arter som bedöms häcka inom utredningsområdet har en noggrann bedömning gjorts av vilka behov som finns av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt. Att en fågelart häckar inom området behöver inte betyda att själva boet är beläget inom utredningsområdet. För arter med stora revir kan utredningsområdet vara en viktig del av artens revir även om själva boplaten ligger utanför.

Tabell 1. Tabellen redovisar de 24 naturvårdsrelevanta fågelarterna som påträffats i utredningsområdet och de åtta fågelarter som har registrerats på Artportalen. ASF=Artskyddsförordningen. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, EN=starkt hotad.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	5 par, permanent revir, 1 säker häckning, 2 troliga häckningar, 1–2 möjlig häckning	2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Buskskvätta	NT	Ej revir	2023-05-3.
Entita	NT	1 par, möjligt revir	2023-04-3, 2023-05-3.
Fisktärna	FD/LC	Stäckande	2023-05-15.
Fiskmåås	NT	3 par, permanent revir, trolig häckning	2023-04-3, 2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12.
Gråsparv	LC	2 par, ej revir	2023-05-29, 2023-06-12.
Grönfink	EN	5 par, permanent revir, trolig häckning	2023-03-31, 2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Gulsparv	NT	Ej revir	2023-05-3.
Järnsparv	LC	Ej revir	2023-04-3.
Kråka	NT	2 par, permanent revir, trolig häckning	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Ormvråk	LC	0 par, häckar inte i området	2023-04-03, 2023-05-03, 2023-06-12.
Rödvingetrast	NT	Sträckande	2023-05-03.
Skogsduva	LC	1 par, möjligt revir	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08.
Skrattmåås	NT	Sträckande	2023-05-3, 2023-05-15.
Stenskvätta	LC	2 par eller fler, minst 2 permanenta revir, trolig häckning	2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12.
Strandskata	NT	Sträckande	2023-05-15.
Stare	VU	4 par, permanent revir, födosöker i området men häckar troligtvis utanför	2023-03-31, 2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Sparvhök	LC	Sträckande	2023-05-3.
Sånglärka	LC	12 par, permanent revir, trolig häckning	2023-04-3, 2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Trana	FD/LC	Sträckande	2023-05-3.
Tornseglare	EN	1 par, troligt revir	2023-05-15, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.
Ängsfiolärka	LC	Födosöker i området	2023-05-3.
Ärtsångare	NT	3 par, permanent revir, trolig häckning	2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12.
Östersjötrut	VU	Sträckande	2023-04-3, 2023-05-3, 2023-05-15.
Buksångare	NT	3 ex spelsång/varnande	Artportalen, 2004
Hussvala	VU	?	Artportalen, 2004
Storspov	EN	Spel/sång	Artportalen, 2007
Gråtrut	VU	Sträckande	Artportalen, 2011

Kornknarr	NT	Spel/sång	Artportalen, 2012
Bivränk	LC	Sträckande	Artportalen, 2019
Hornuggla	NT	Spel/sång	Artportalen, 2017, 2020
Ortolansparv	CR	?	Artportalen, 2023

Icke naturvårdsrelevanta fågelarter

I Tabell 2 redovisas de icke naturvårdsrelevanta fågelarter som noterats i utredningsområdet (Ekologigruppen 2023). För dessa arter bedöms att detaljplanen inte riskerar att förhindra möjligheten att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå. Dessa arter utreds därför inte närmare i denna artskyddsutredning.

Tabell 2. Tabellen redovisar de 34 icke naturvårdsrelevanta fågelarter som noterats i planområdet. I tabellen görs även en bedömning av häckstatus samt uppskattning av antalet par.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckning status enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	5 par	2023-04-03, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Bofink	Permanent revir	Trolig häckning	3 par	2023-04-03, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Domherre	Sträckande	Ej häckning	6 ex	2023-04-03
Fasan		Ej häckning	1 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12
Grågås	Sträckande	Ej häckning		2023-05-03, 2023-05-15
Gräsand	Sträckande	Ej häckning		2023-05-03
Havstrut	Sträckande	Ej häckning		2023-04-03
Hämpling	Obs i häcktid-lämplig biotop-spelsång	Möjlig häckning	5–10 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12
Kaja	Permanent revir	Trolig häckning	10 par	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Kanadagås	Sträckande	Ej häckning		2023-05-03
Knölsvan	Sträckande	Ej häckning		2023-03-31
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	4–6 par	2023-03-31, 2023-04-03, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Korp		Ej häckning	1 ex	2023-05-03
Ladusvala	Möjligt revir		1 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29,
Lövsångare		Möjlig häckning	2 par	2023-05-03, 2023-05-15
Nötväcka	Möjligt revir		1 par	2023-04-03, 2023-05-03, 2023-06-08
Pilfink		Möjlig häckning	1 par	2023-03-31, 2023-04-03, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Ringduva	Permanent revir	Möjlig häckning	5–10 par	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Råka	Sträckande	Ej häckning	11 ex	2023-05-15
Rödhake		Ej häckning	1 ex	2023-05-03
Rödstjärt	Möjligt revir		1 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-06-15
Skata	Permanent revir	Trolig häckning	4 par	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Steglits	Permanent revir	Trolig häckning	4 par	2023-04-03, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15

Stenknäck	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Stenskvätta	Minst 2 permanenta revir	Trolig häckning	2 par eller fler	2023-05-3, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12
Storskarv	Sträckande	Ej häckning		2023-05-03, 2023-05-15
Svarthätta		Möjlig häckning	1 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12
Sädesärta	Permanent revir	Trolig häckning	3 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	5 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Taltrast	Sträckande	Ej häckning		2023-05-03
Tamduva	Permanent revir	Trolig häckning	5 par	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15
Trädgårdssångare	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2023-05-29, 2023-06-12, 2023-06-15
Trädpiplärka		Ej häckning	1 par	2023-05-03
Törnsångare		Trolig häckning	7 par	2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15

Påverkan

Under följande rubriker görs en bedömning av den påverkan på fåglar som detaljplanen kan komma att innebära. Därefter görs en beskrivning av ett antal osäkerhetsfaktorer vid bedömning av påverkan.

Detaljplanens påverkan på naturmiljön

Ett områdes naturvärden har generellt stor betydelse för huruvida olika fågelarter kan utnyttja det som livsmiljö. Områden med höga naturvärden har oftast störst möjlighet att hysa täta populationer av arter med stora krav på sin livsmiljö. Inom detaljplaneområdet planeras för ny kvartermark med bland annat industri, kontor och parkeringar on ny parkmark, se plankarta (Figur 2 och 6).

I första hand kommer ny bebyggelse att placeras på före detta åkermark, ruderatmark, aktiv åkermark som brukas idag och delvis på parkeringsytor. Ett flertal träd som inte når upp till någon naturvärdesklass kommer att tas ner. En del av träden ingår i alléer. Ingen naturvärdesinventering har skett inom det östra planområdet. En naturvärdesinventering har genomförts väster om planområdet.

Detaljplanens påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av den påverkan på fågelarter som den planerade bebyggelsen inom detaljplaneområdet bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen.

Av de 24 naturvårdsrelevanta fågelarterna bedöms att 19 arter inte påverkas och fem arter bedöms påverkas.

Naturvårdsrelevanta fågelarter som inte bedöms påverkas

Av de 24 naturvårdsrelevanta fågelarterna bedöms att 19 arter inte påverkas (tabell 3).

Tabell 3. Tabellen redovisar de 19 naturvårdsrelevanta arter som inte bedöms påverkas av exploateringen, här redovisas om arten registrerats i området vid de åtta inventeringstillfällena, och en motivering till att de inte bedöms påverkas av exploateringen.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Bedömning som innebär att arten inte påverkas.
Buskskvätta	NT	Ej revir	Påträffades under ett inventeringstillfälle och bedöms inte ha något revir.
Entita	VU	1 par, möjligt revir	Påträffades endast utanför östra planområdet.
Fisktärna	FD/LC	Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till planområdet.
Fiskmås	NT	3 par, permanent revir, trolig häckning	Om fiskmås häckar i området är det troligen på hustak. Det är miljöer som kommer att finnas kvar även i fortsättningen.
Gråsparv	LC	2 par, ej revir	Har inget permanent revir i området.
Grönfink	EN	5 par, permanent revir, trolig häckning	Grönfink bedöms inte påverkas av detaljplanen. Arten har drabbats hårt på grund av en sjukdom. Det är inte avsaknad av häckningsplatser som är begränsande för grönfink.
Gulsparv	NT	Ej revir	Påträffades under ett inventeringstillfälle och bedöms inte ha något revir.
Järnsparv	LC	Ej revir	Påträffades under ett inventeringstillfälle och bedöms inte ha något revir.
Ormvråk	LC	0 par, häckar inte i området	Arten har observerats vid 3 inventeringstillfällen men häckar inte inom planområdet.
Rödvingetrast	NT	Sträckande	Har endast noterats som förbiflygande vid ett tillfälle.
Skogsduva	LC	1 par, möjligt revir	Arten har observerats vid fyra inventeringstillfällen men häckar inte inom östra planområdet.
Skrattmås	NT	Sträckande	Det finns inga direkt lämpliga platser för häckning, däremot finns många lämpliga hustak intill inventeringsområdet.
Strandskata	NT	Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till inventeringsområdet.
Sparvhök	LC	Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till inventeringsområdet.
Sånglärka	LC (NT 2015)	12 par, permanent revir, trolig häckning	Flera revir påverkas, men populationen bedöms ej påverkas eftersom sånglärka 2020 klassades som livskraftig. För att gynna sånglärkorna kan dock lärkrutor skapas.
Tornfalk		Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till inventeringsområdet.
Trana	FD/LC	Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till inventeringsområdet.
Ängsfiolärka	LC	Födosöker i området	Ängsfiolärka är inte längre rödlistad och ingen häckning, endast födosökande.
Östersjötrut	VU	Sträckande	Enbart sträckande och kan därför inte kopplas till inventeringsområdet.

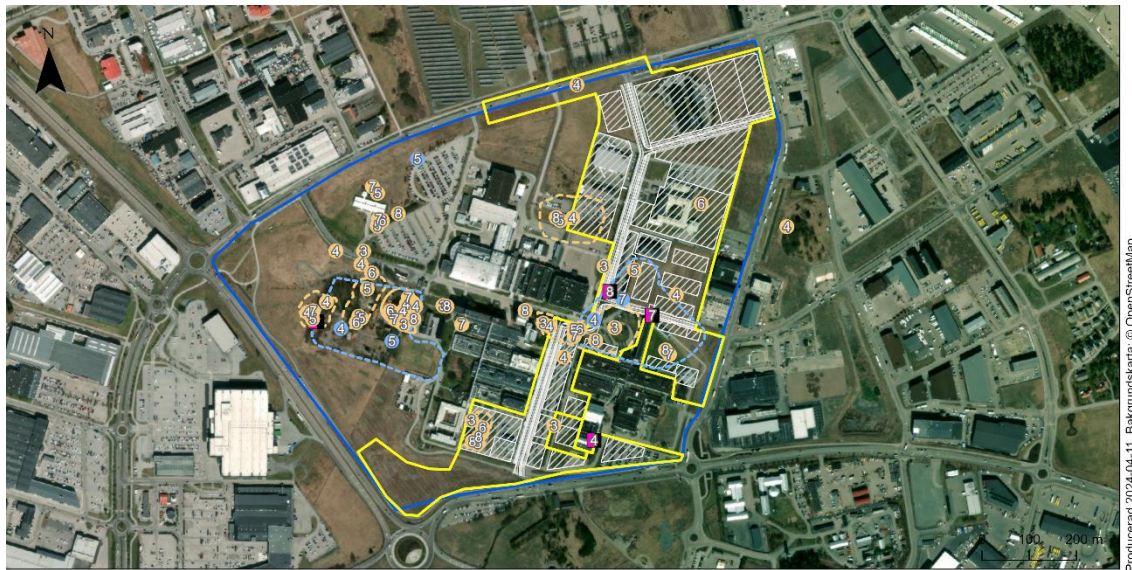
Naturvårdsrelevanta fågelarter som bedöms påverkas

De naturvårdsrelevanta fågelarter som bedöms påverkas av detaljplanen är fem arter: björktrast, gråkråka, stare, tornseglare och ärtsångare. Det är Ekologigruppens bedömning att dessa arter generellt omfattas av förbudet mot att skada eller avsiktligt störa fåglar så att det finns en risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå (Tabell 4). För dessa fem arter har därför en noggrann utredning gjorts vilken redovisas under rubrik ”Detaljerad utredning av naturvårdsrelevanta fågelarter”. Utredningen beskriver påverkan på de enskilda arterna, information om arternas miljökrav samt generella förslag till nödvändiga skyddsåtgärder.

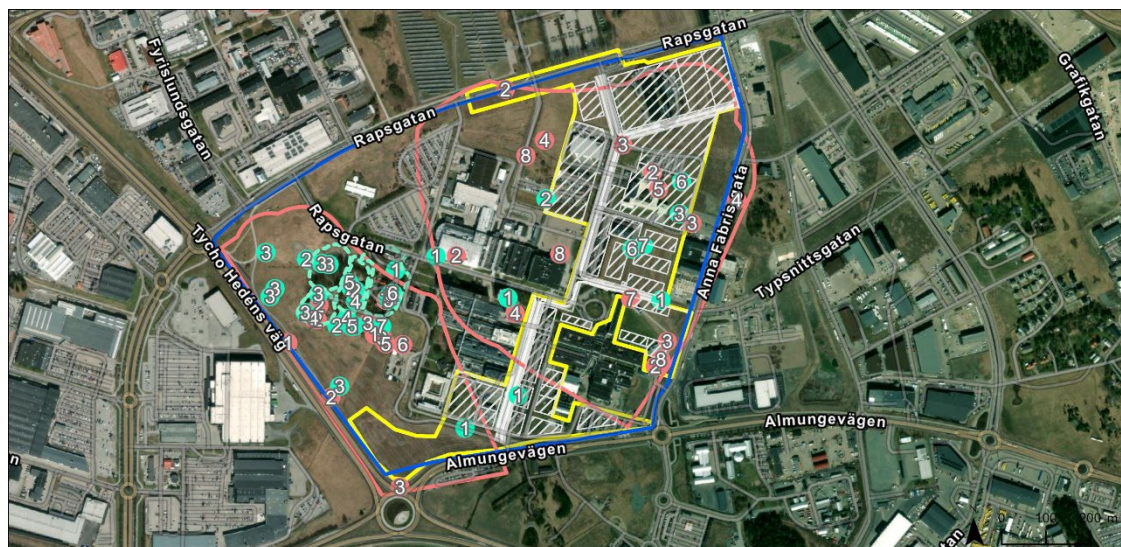
Tabell 4. Tabellen redovisar de fem naturvårdsrelevanta fågelarter som registrerats i området vid de åtta inventeringstillfällena och om dessa arter bedöms bli påverkade av exploateringen genom att arterna löper risk att störas om inte åtgärder vidtas.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum	Risk för störning som påverkar lokal population
Björktrast	NT	5 par, permanent revir, 1 säker häckning, 2 troliga häckningar, 1–2 möjlig häckning	2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.	Ja
Gråkråka	NT	2 par, permanent revir, trolig häckning	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.	Ja
Stare	VU	4 par, permanent revir, födösöker i området men häckar troligtvis utanför	2023-03-31, 2023-05-03, 2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.	Ja
Tornseglare	EN	1 par, troligt revir	2023-05-15, 2023-06-08, 2023-06-12, 2023-06-15.	Ja
Ärtsångare	NT	3 par, permanent revir, trolig häckning	2023-05-15, 2023-05-29, 2023-06-08, 2023-06-12.	Ja

Av kartorna nedan (Figur 3 och 4) framgår var de naturvårdsrelevanta fågelarterna observerats i förhållande till den planerade bebyggelsen.

Figur 3. Figuren visar de naturvårdsrelevanta fågelarterna björktrast, årtsångare och tornseglare och deras revir i relation till planerad bebyggelse i enlighet ett utdrag från plankartan daterad 2024-03-26.

Figur 4. Figuren visar observerade naturvårdsrelevanta fågelarterna stare och gråkråka och deras revir i relation till planerad bebyggelse i enlighet ett utdrag från plankartan daterad 2024-03-26.

Störning under anläggningstiden

Under själva byggtiden innebär aktiviteterna i området en mycket påtaglig men tidsbegränsad störning för fåglarna. Buller och ständig mänsklig närvaro innebär sannolikt att en del av fåglarna inte kommer att häcka under den period som byggaktiviteterna pågår. Åtminstone för mer allmänt förekommande arter kan man dock förutsäga att de återkommer till området efter byggperioden, i den utsträckning området då fortsatt erbjuder lämpliga miljöer för arterna.

Ekologigruppen uppfattar att denna tillfälliga störning är av liten betydelse för arternas lokala populationer på några års sikt och därmed inte riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Osäkerheter i bedömningen

Trots noggranna inventeringar finns det vissa generella osäkerheter vid bedömningen av en exploaterings påverkan på de arter som omfattas av en artskyddsutredning. Nedan presenteras de osäkerheter som bedöms relevanta i denna utredning.

En generell svårighet när det gäller bedömningen av risk för påverkan på en fågelart är bedömningen av storleken på artens lokala population och ifall denna har en tillfredsställande nivå (se avsnitt om lagstiftning, sidan 9). Den lokala populationen ska utgå från att en population är isolerad genetiskt och/eller geografiskt. För många arter är avgränsning av, och därmed bedömning av storleken på den lokala populationen mycket svårbedömd. Den lokala populationen antas i denna utredning schablonmässigt motsvara populationen i Uppsala län när det gäller kortflyttande arter och stannfåglar. När det gäller långflyttande arter används hela Sverige som schablon.

Från och med 2022-10-01 gäller en ny skrivning i artskyddsförordningen avseende fåglar (se avsnitt om lagstiftning, sidan 9). Det finns fortfarande en viss osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i den nya lagstiftningen. Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Skyddsåtgärder

Under denna rubrik presenteras förslag till skyddsåtgärder i syfte att förhindra att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärdsförslagen baseras på den genomgång av vilka fågelarter som förekommer i området och vilka arter som bedöms riskera att påverkas av detaljplanen (Tabell 4). Vi utgår från att åtgärder för ekologisk kontinuitet behöver genomföras i sådan omfattning att åtgärderna helt och hållet uppväger den förväntade negativa påverkan som genomförandet av detaljplanen innebär.

Om de skyddsåtgärder som föreslås i denna artskyddsutredning genomförs är det Ekologigruppens bedömning att risken är liten för att detaljplanerna ska strida mot bestämmelserna i artskyddsförordningen.

Åtgärder för att undvika att döda fåglar och skada ägg och bon

I enlighet med Artskyddsförordningen är det förbjudet att döda fåglar och att skada deras ägg och bon (se faktaruta sidan 9). För att inte riskera att utlösa förbud avseende ovanstående bör inte avverkning av träd, eller röjning av buskar ske under fåglarnas häckningsperiod, från cirka 15 mars till 15 augusti. Denna åtgärd gäller för ALLA fågelarter som häckar inom området det vill säga inte bara de arter som är naturvårdsrelevanta.

Åtgärder för att uppfylla krav avseende störning av fåglar

I enlighet med Artskyddsförordningen är det förbjudet att skada eller avsiktligt störa fåglar så att det finns en risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå (se faktaruta sidan 9). För att uppfylla kravet behöver skyddsåtgärder genomföras så att planen inte förorsakar en sådan störning.

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen finns det efter 2022-10-01 inte längre ett strikt skydd mot att skada fåglars fortplantningsområden. Fortplantningsområden och viloplatsen bedöms dock ändå vara skyddade i de fall det bedöms att populationen av en fågelart inte kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå om den planerade exploateringen genomförs (SFS 2022:928, ASF 2007:845).

Under nästföljande rubrik redovisas en detaljerad utredning av de naturvårdsrelevanta fågelarter som noterades vid inventeringarna. I utredningen ingår beskrivning av arternas ekologi, deras förekomst i utredningsområdet, bedömning av exploaterings påverkan samt förslag till skyddsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärdsförslagen redovisas därefter i en sammanfattande tabell.

För övrigt förekommande fågelarter, det vill säga sådana arter som inte är naturvårdsrelevanta (Tabell 2) föreslås inga skyddsåtgärder utöver åtgärder för att undvika att döda fåglar eller skada deras ägg eller bon. Arterna kan ändå, i vissa fall, gynnas av de åtgärder som genomförs för andra arter.

Detaljerad utredning av naturvårdsrelevanta fågelarter

Detta avsnitt inleds med en kortare beskrivning av de fem naturvårdsrelevanta arter som bedöms kunna ha revir eller häcka inom inventeringsområdet och som bedöms riskera att påverkas av föreslagen detaljplan. Beskrivningen omfattar arternas ekologi, status/trend och förekomst i detaljplanområdet. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant. Naturvårdsrelevanta arter omfattar arter som är, eller nyligen varit rödlistade, arter markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend samt arter med lokalt liten population (se faktaruta sidan 7).

Utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan anges vilka skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla en tillfredsställande population. Åtgärderna beskrivs utifrån målsättningen att de ska leda till förbättrade förutsättningar för arten i så pass stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp detaljplanens förväntade negativa påverkan.

Information om arternas ekologi har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2023), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2022), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2023).

De fem naturvårdsrelevanta fågelarter som noterats med häckningskriterium inom utredningsområdet, det vill säga björktrast^{NT}, gråkråka^{NT} (dvs den underart av kråka som häckar i Sverige), stare^{VU}, tornseglare^{EN} och ärtsångare^{NT} är alla rödlistade. För dessa fem arter har en detaljerad utredning bedömts nödvändig för att avgöra om skyddsåtgärder behövs för att förhindra att planen hamnar i konflikt med artskyddsförordningen.

Björktrast^{NT}

Ekologi

Björktrast häckar i skog, inte sällan i glesa kolonier i anslutning till odlad mark (figur 5). Arten häckar också i stadsnära områden, i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsytor och åkermark fungerar som viktiga födosöksmiljöer men arten är allätare och äter också bär och insekter. Den har i närheten av städer ofta sin boplatz i anslutning till mänsklig bebyggelse där den får visst skydd från predatorer, jämfört med i skog.

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori Nära hotad (NT). Populationen har minskat med närmare 20% under de senaste 15 åren. Arten är fortfarande vanlig i Uppsala län. Den verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Förekomst i detaljplaneområdet

Björktrastar observerades vid sex av åtta inventeringstillfällen (tabell 4, figur 3). Inom östra planområdet bedömdes tre par ha permanenta revir vilket indikerar trolig häckning. Utanför östra planområdet noterades två par med konstaterad häckning samt ett par möjliga häckningar.

Bedömning av exploaterings påverkan

De tre paren inom östra planområdet kommer sannolikt att påverkas av detaljplanen eftersom livsmiljö eller delar av livsmiljö tas i anspråk (figur 3). Det är svårt att säkert bedöma om detaljplanen kommer att ha någon negativ påverkan på den lokala populationen av björktrast. Inom detaljplaneområdet kommer det fortsättningsvis att finnas lämpliga födosöksmiljöer kvar och det kommer även efter exploateringen att finnas lämpliga boträd för arten. Arealen lämpliga biotoper kommer dock att minska och för att säkerställa att exploateringen inte medför någon negativ påverkan på populationen av björktrast rekommenderar Ekologigruppen att skyddsåtgärder genomförs.

Figur 5. Tre par björktrastar bedömdes troligen häcka i östra planområdet 2023. Arten är rödlistad och har nationellt minskat med närmare 20% de senaste 15 åren.

Förslag på skyddsåtgärder

För björktrast är det viktigt att det även efter exploateringen finns en kontinuitet av **fullvuxna träd** i området så att det finns lämpliga boplatser. Spara alla mogna träd där detta över huvud taget är möjligt. Med mogna träd menas träd som är grövre än det som vi allmänhet kallar sly. Det finns ingen vedertagen definition av vad som är ett moget träd men för björktrastens vidkommande handlar det om träd med en stamdiameter på ca 15 cm och uppåt. För att täcka upp för den träd-miljö som tas i anspråk bör nya bärande träd och lövträd planteras. Ersättningsträd för björktrastens boplatsträd ska planteras utöver ersättningsträd för alléträd. Om det finns ont om utrymme på allmän platspark för återplantering av träd kan ersättningsträd planteras också på kvartersmark.

Tillgången till **öppna gräsmarker** för födosök är också ett viktigt inslag i björktrastens livsmiljö, då arten föredrar kortklippt gräs dra upp mask på. En viktig åtgärd är därför att undvika asfalt och hårdgjorda ytor i så stor utsträckning som möjligt. Eftersom arealen öppna gräsmarker inom området minskar kan det eventuellt vara möjligt att kompensera för förlusten genom att öka kvaliteten på markerna. Syftet med att göra gräsmarkerna mer artrika är att de därmed erbjuder större mängd föda på mindre yta. Det kan göras genom att så in örter i kvarvarande och nyanlagda gräsmarker samt att sköta markerna på ett sätt så att artrikedomen ökar. Delar av gräsmarken bör exempelvis skötas som äng, så att växter kan gå i frö. För växtlista med inhemska val av örter, se exempelvis Trafikverkets lista ”Trafikverkets växtlista för invasivfria infrastrukturmiljöer” (Trafikverket 2022). Ruderatmark med fröbärande skräppor är även ett exempel på gräsmark som gynnar björktrast.

För att därutöver bibehålla eller öka förutsättningarna för födosök för björktrast rekommenderas naturhärmande åtgärder med plantering av **brynväxter** som hagtorn, rönn och slån. Plantering av bärande träd, exempelvis rönn, oxel, hagtorn eller körsbär kan utgöra födokälla för björktrast.

Om åtgärder enligt ovan genomförs och under förutsättning att omfattningen på den föreslagna exploateringen inte utökas i relation till karta över föreslagen bebyggelseutveckling (Figur 2) bedöms den lokala populationen av björktrast inte påverkas.

Gråkråka^{NT}

Ekologi

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden (figur 6). Detta är den ras av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom gråkråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsdunge för placering av själva boet.

Status/trend

Gråkråka är en i regionen allmän art som är ny på rödlistan sedan 2020 på grund av en nationellt minskande trend. Under de senaste 18 åren har minskningen för arten uppgått nästan 25 %. Kråka är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Det är oklart vilka faktorer som ligger bakom kråkans populationsminskning. En teori är att omvandlingen till ett mer effektiviserat jordbruk delvis ligger bakom nedgången. När småbiotoper försvinner blir födotillgången i form av småfåglar och smådjur lägre. Avverkning av gamla och grova träd bedöms också ha påverkat kråka negativt.

Figur 6. Gråkråka är rödlistad (NT) och under de senaste 18 åren har minskningen uppgått nästan 25 %.

Förekomst i detaljplaneområdet

Gråkråka har observerats vid sju av åtta investeringstillfällen (tabell 4, figur 4). Sammanlagt bedöms två par gråkråka ha permanenta revir som indikerar trolig häckning. Ena reviret omfattar i princip hela östra planområdet och det andra reviret ingår endast delvis i östra planområdet. Inom och omkring inventeringsområdet finns lämpliga boträd, men inget bo har hittats under inventeringen 2023.

Bedömning av exploaterings påverkan

Ingen boplatz för gråkråka bedömdes under 2023 vara placerad inom detaljplaneområdet, figur 4. Gråkråka byter dock ofta boplatz mellan åren, varför nedtag av potentiella boträd kan innebära en negativ påverkan på artens population. Höga träd med kraftig krona, gärna lite avsidat placerat i en dunge där människor inte frekvent rör sig är attraktiva som boträd. De träd som planeras att tas ner vid exploateringen ligger de allra flesta nära vägar och det är sannolikt att kråkorna hellre häckar i mera perifera delar såsom av skogsdungen i det västra detaljplaneområdet. Gråkråka födosöker gärna både på öppna marker och i bebyggda områden och när det gäller förutsättningarna för födosök förväntas dessa inte minska i samband med exploateringen. Ekologigruppens bedömning är att populationen av gråkråka inte kommer att påverkas negativt av föreslagen exploatering.

Förslag på skyddsåtgärder

Under förutsättning att omfattningen av den föreslagna exploateringen inte utökas i relation till plankartan (figur 2) och att avverkning inte sker under häckningstid bedöms populationen av gråkråka kunna upprätthållas på en tillfredsställande nivå även efter bebyggelseutvecklingen.

Stare^{VU}

Ekologi

Stare häckar oftast i grova träd med hål men kan också häcka i fågelholkar. Arten behöver en ganska varierad livsmiljö bestående av gräsmattor, åkrar, eller parker. Staren födosöker oftast på marken och ibland långt ifrån bopplatsen (ArtDatabanken 2022). Arten är rödlistad men är fortfarande tämligen vanligt förekommande i Uppsala län. Stare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden. Den har dock ett visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och är gynnas av ett varierat odlingslandskap.

Status/trend

Stare är rödlistad som VU-sårbar, på grund av en populationsutveckling som varit nedåtgående under en lång tid. De senaste 20 åren har populationen minskat med drygt 40% (Wirdheim 2021). Enligt Green m.fl. 2021 visade inventeringar genomförda under sommaren på en fortsatt negativ trend, medan inventeringar från vintern 2020/2021 visade på en viss uppgång i antal starar. Uppgången förklaras delvis med mildare och snöfria vintrar.

Förekomst i området

Inga revir av starar finns inom det östra planområdet, men troligen använder stararna de öppna gräsytor i det östra planområdet för födosök (tabell 4, figur 4). Starar häckar i hålträd i bryn eller i skogsdungar och använder öppna gräsmarker som födosöksmiljöer. Omslagsbilden är på en stare, när ena föräldern kommer för att mata sina ungar.

Bedömning av exploaterings påverkan

Starens fortplantningsområden bedöms inte påverkas direkt av exploateringen men riskerar dock att störas under den period som exploateringen genomförs, och på grund av ett ökat besöksstryck från de människor som kommer arbeta och bo i området. Artens förutsättningar för födosök inom detaljplaneområdet komma att försämrats något genom att ytan av större sammanhängande gräsmattor som är lämpliga för artens födosök kommer att minska.

Förslag på skyddsåtgärder

Staren födosöker helst i större sammanhängande **öppna gräsytor**. Det är därför viktigt att så stor del av gräsmattorna som möjligt bevaras helt öppna utan buskar och träd. **Bärande träd** är även viktiga för stararna, Ekologigruppens egna observationer tyder på att oxlar och andra trädslag som blommar under första delen av juni har stor betydelse för stare. Starens ungar lämnar ofta boet vid den tid då oxlarna blommar och oxlarna erbjuder då en rik tillgång på insekter som dras till blommorna. Oxel, rönn och fågelbär erbjuder också en viktig födokälla för bland andra björktrast och stare under höst och vinter. **Holkar** är en viktig åtgärd, tillgången till lämpliga håligheter att bygga bo i är en starkt begränsande faktor. Sätt upp minst 10 holkar särskilt utformade för stare.

Tornseglare^{EN}

Ekologi

Tornseglare häckar gärna under storkupiga tegelpannor eller i andra håligheter och nischer i byggnader. Majoriteten av tornseglarbeståndet är helt knutet till mänsklig bebyggelse medan en mindre andel häckar i mer ursprungliga miljöer, i första hand i gamla hackspethål och andra typer av håligheter i träd samt i klippskrevor. Tornseglare kan även häcka i holkar som placeras i högt läge under en takfot eller på en husgavel med fria inflygningsmöjligheter. Tornseglaren lever hela sitt liv i luften. Den enda period i livet som tornseglaren inte tillbringar i luften är under häckningen samt vid extremt dåligt väder då de kan klamra sig fast i trädgrenar, på husväggar eller klippbranter. Födan utgörs uteslutande av insekter samt små spindlar som driver fram i luften hängandes i spinnrådar.

Status/trend

Tornseglare häckar från Skåne till Lappland. Tornseglare är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning. Under de senaste 24 åren har antalet häckande par minskat med närmare 55%. Rödlisteklassningen för tornseglare har successivt försämrats sedan år 2010 då den bedömdes som Nära hotad (NT). En orsak till tornseglarens tillbakagång är sannolikt brist på lämpliga boplatser. Moderna takläggningsmetoder innebär ofta att storkupiga tegelpannor ersätts av exempelvis plåttak eller platta betongpannor vilka inte ger några inflygningsmöjligheter för tornseglare. För de tornseglare som häckar i träd, främst i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd äldre skog med hålträd. Andra tänkbara orsaker till den kraftiga populationsminskningen är en vikande tillgång till föda.

Förekomst i området

Arten påträffades vid fyra inventeringstillfällen (tabell 4, figur 3). Antal par uppskattas till ett med troligt revir inom inventeringsområdet. Det är möjligt att tornseglare häckar inom eller i närheten av inventeringsområdet.

Bedömning av exploaterings påverkan

Om inga skyddsåtgärder genomförs kommer tornseglarens att påverkas negativt på grund av att födosöksområdet begränsas.

Förslag på skyddsåtgärder

Åtgärder som **restaurerade artrika gräsmarker** (såsom insådd av blommande örter) innebär att antalet insekter och spindlar ökar, prioriteras för att kompensera för minskade grönområden. Även **bärande träd och buskar** bedöms ge en ökad insektsfauna, vilket gynnar tornseglarna.

Tornseglar-holkar som räcker till 5 par tornseglare bör sättas upp på de befintliga och nya byggnaderna i området för att skapa kontinuerligt ekologiska funktion vad gäller tillgång på boplatser. Det är viktigt att holkarna placeras högt, helst på minst 5 meters höjd över marknivå. Holkarna bör placeras under utskjutande husdelar, exempelvis under takfoten, för att de ska få visst väderskydd. Det måste finnas fria inflygningsmöjligheter riktade mot öppen mark. Behovet av fri inflygningsväg beror på att tornseglarna, när de anländer till boplatserna, susar direkt in i bohålet med hög hastighet (70 km/tim) och inte har någon möjlighet att väja för träd och buskar. Bona måste inredas med material från äldre fågelbon (till exempel starholkar) då tornseglaren enligt Ekologigruppens erfarenhet inte häckar i bon som inte redan använts av en annan fågel. Orsak till detta är att ungarna tvingas att motionera då det finns ohyra i bona, vilket gör att de får muskulatur för sin första flygtur och därmed överlever.

Ärtsångare^{NT}

Ekologi

Ärtsångare häckar i skogsbryn, buskmarker och trädgårdar. Den bygger bo av gräs, rötter och hår som göms i tät vegetation.

Status/trend

Arten har minskat kraftigt de senaste 10 åren och bedöms därför som Nära Hotad (NT).

Förekomst i området

Ärtsångaren spel/sång hördes under häckningstid samt i lämplig biotop under fyra inventeringstillfällen. Antal par uppskattas till 3 och tyder på ett möjligt revir inom östra planområdet.

Bedömning av exploaterings påverkan

Om inga skyddsåtgärder genomförs kommer ärtsångaren att påverkas negativt på grund av att födosöksområdet begränsas.

Förslag på skyddsåtgärder

För att bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion för ärtsångare rekommenderar Ekologigruppen att **brynmiljöer och buskmarker** i området utvecklas. I hela området bör **äldre träd, hålträd samt, döda och döende träd sparas**. Nyanlagda brynzoner bör domineras av **lövbärande träd** och buskar exempelvis slån, nyponrosor, hägg, rönn, ask. Endast inhemska växtslag får användas för att skyddsåtgärderna ska bli verksamma.

Sammanställning av föreslagna skyddsåtgärder för fåglar

Nedan följer en sammanställning av skyddsåtgärder för de fem naturvårdsrelevanta fågelarter som riskerar att påverkas av exploatering inom östra planområdet. I tabell 5 summeras de förslag till skyddsåtgärder som identifierats i den artspecifika utredningen ovan.

Tabell 5. Tabellen redovisar rekommenderade skyddsåtgärder. Rött kryss anger åtgärd som bedöms krävas för att förbud enligt artskyddsförordningen inte ska riskera att utlösas. Svart kryss anger att åtgärden inte bedöms nödvändig men att skulle vara gynnsam för arten.

Förslag till åtgärd	Björktrast	Gråkråka	Stare	Tornseglare	Ärtsångare
Avverkning av träd, eller röjning av buskar får ej ske under häckningstid.	X	X	X	X	X
Undvik att ta ner mogna träd. Det är viktigt att det även efter exploateringen finns en kontinuitet av fullvuxna träd i området så att det finns lämpliga boplatser för björktrast. Undvik därför att ta ner mogna träd i de fall detta inte är absolut nödvändigt.	X				X
Plantera nya bärande träd. För att bibehålla eller öka förutsättningarna för födosök för björktrast och stare rekommenderas plantering av bärande träd, exempelvis rönn, oxel eller körsbär vilka är attraktiva som födokälla för björktrast och framförallt oxel för stare. Åtgärden stärker tillgången på föda i områdena, särskilt under vintertid. Den skapar också möjlighet för björktrastarna att häcka inom delområdena. Denna åtgärd skapar även förutsättningar för en större insektsfauna vilket är viktigt för tornseglaren.	X		X	X	
Plantera lövträd: För att kompensera för den trädmiljö som tas i anspråk bör nya träd planteras. Antalet träd som planteras bör vara fler än de som tas ner eftersom de nertagna träden generellt är betydligt äldre och därmed har en mycket större grönyta än de som nyplanteras. Plantera inhemska lövträd (exempelvis björk, ek, lönn). Åtgärden syftar till att ersätta nedtagna lövträd och fungerar som potentiella häckningsplatser.	X				
Plantera bärande bryn och buskar: Plantera inhemska bärande buskar (exempelvis hägtrast, rosen och slån). Åtgärden syftar till att ge björktrast och ärtsångare en plats att söka skydd och häcka på samt öka födotillgången genom ökad insektsfauna för tornseglare.	X			X	X
Bevara, återskapa och genomför skötsel av öppna gräsytor. Öppna gräsytor är viktiga för födosök av bland annat björktrast och stare, men även grönfink. En viktig åtgärd är därför att i så stor utsträckning som möjligt undvika asfalt och hårdgjorda ytor. Som skyddsåtgärd för minskade arealer öppna gräsytor rekommenderas att örter sås in i kvarvarande och nyanlagda gräsmarker samt att markerna sköts på ett sätt så att artrikedomen ökar.	X		X	X	
Spara död ved och hålträd: I kvarvarande naturmark rekommenderas att all stående döda träd och hålträd sparas, så länge de inte utgör riskträd.					X
Sätt upp fågelholkar: Åtgärden gynnar stare och tornseglare.			X	X	

Områden för skyddsåtgärder

Fem områden har identifierats där skyddsåtgärder ska genomföras för de fem naturvårdsrelevanta fågelarterna för att undvika att deras bevarandestatus försämras på grund av exploateringen (bilaga 1).

Rekommenderade åtgärder för övriga naturvårdsrelevanta arter

Följande åtgärder är frivilliga för att gynna övriga lokala naturvårdsrelevanta fågelarter, och där vi bedömer att det inte finns risk att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Ängsfiolärka häckar i öppna fuktiga miljöer och bygger bo av gräs på marken i skydd av någon grästuva. Ungarna föds upp på insekter och spindlar. Gräs och örter med tuvig gräsvegetation ger föda och skyddade boplatser.

Sånglärka finns det gott om i östra planområdet. För att stärka populationen rekommenderas att lärkrutor köps in, vilka kostar 100 kr per ruta (BirdLife 2024). En lärkruta är en osådd yta på åkern där lärkor kan landa och hitta mat. Omkring 50 rutor under minst en 10 årsperiod rekommenderas.

Tornfalk häckar i håligheter och kan gynnas genom att sätta upp minst ett par specialbyggda tornfalkholkar, helst vid anslutning till jordbruksmark där störning från verksamheten blir som minst.

Entita trivs i miljöer med gamla lövträd och hålträd samt partier med lövskog, varför denna miljö är viktiga att bevara. Entita accepterar ganska ofta att bosätta sig i holkar med lämplig utformning. Holkar för entitor ska ha ett tillräckligt litet ingångshål ($\varnothing=26-28$ mm) för att utestänga talgoxar och blåmesar. Sätta upp holkarna parvis, för att en holk ska finnas kvar om en holk tas över av en dominant art, med 5–10 m mellanrum.

Grönfink har skogsbryn och buskmarker som viktiga häckbiotoper. Gräsmarker med förekomst av olika fröer är en viktig födokälla för grönfink. Därmed är gräsmarker med god frötillgång viktiga för arten.

Förslag till vidare utredning

Om så önskas kan Ekologigruppen vara ekologistöd vid utformning av detaljerade skyddsåtgärder för de fem arterna, med kartor som specificerar var åtgärder behöver genomföras.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Ekologigruppen 2021, 2022 Vitalitetsbedömning och skyddsvärda träd i Uppsala business park, Uppsala kommun

Ekologigruppen 2023 Fågelinventering vid Uppsala Business Park

Lunds universitet 2023. Green M., Haas F., Lindström Å. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

Naturvårdsverket 2022. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:15 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmqvist, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Trafikverket 2022. Trafikverkets växtlista för invasiva infrastrukturen. (Författare Emma Hammarström, Rikard Anderberg, Åsa Eriksson, Ekologigruppen AB).

Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson, S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor:

Artdatabanken 2023 Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2023-10-19)

ASF 2007:845. Artskyddsförordning

Artportalen 2023. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2023-10-19)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

BirdLife 2024. <https://birdlife.se/fagelskydd/jordbruk/radda-sanglarkan/kop-en-larkruta/>

SFS 2022:928 Svensk författningssamling

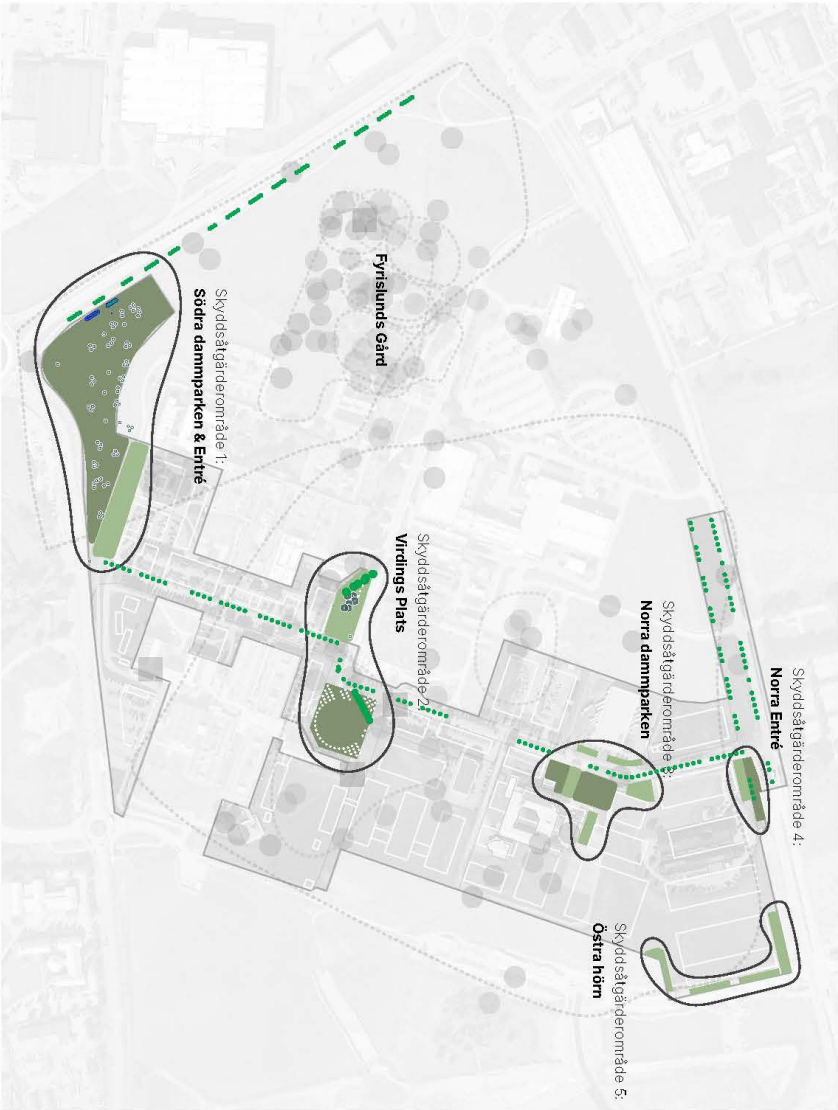
Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2023. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2023-10-19).

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2023-10-19).

Bilaga 1

Artskyddsutredning för fåglar Uppsala Business Park

Legend

—

 Delåtgärdsgräns

■

 Parkmark

■

 Områden för skyddsåtgärder på kvartersmark

■

 Planerad/beräknad röd

●

 Alléträd

Artskyddsutredning för fågel, möjliga skyddsåtgärder

För att kompensera för potentiell påverkan på häckningsområden beskriver strategin ovan fem områden där skyddsåtgärder ska genomföras för att inte försämma bevarandestatusen för de skyddade fågelarterna.

Strategin utryttar kvartersmark som är belägen runt planerad parkmark för att förbjuda och utvidga näpplakzone, samt koncentrera områden längs områdesgränsen. Detta kan bidra till att etablera "stepping stone"-habitat som länkar till omgivande grönområden.